
■ ALINA NELEGA

AMALIA RESPIRĂ ADÂNC (fragment)

Amalia, 35 de ani. E îmbrăcată folcloric și pune niște flori pe un mormânt.

Victoriaș, puiule, uite, ți-am adus flori de ziua ta. Nu te supăra că anul ăsta n-am prea ajuns pe la tine. Și acuma-s pe fugă, plecăm în turneu – ghici unde? În Japonia. Și sper că, în sfârșit, o să și ajungem, că de trei ori am plecat și ne-au întors. O dată la Slobozia, pe urmă la Buzău, a treia oară la Calafat. Da' acuma gata – trebuie să fug, că mă așteaptă tot ansamblul „Păstorașul” cu motoarele pornite. Abia ne-am întors de la Sighetu' Marmației unde ne-au oprit în drum spre Praga – am dat și acolo un concert. Am avut un succes...! Aproape ca atunci când era să ajungem la Londra și am cântat în schimb la Reșița. Ce frumoasă e casa lor de cultură, dac-ai vedea-o! E adevărat, nu e Albert Hall, da' tot în țara ta e cel mai bine și pentru poporul tău. Nu? E drept, dacă am fi ajuns la Londra, chiar Regina ar fi venit să ne felicite, așa ne-au spus. Ai fi fost mândru de mine, fiindcă din toate fetele alea, numai eu știu să fac o reverență. Tovarășul primar din Reșița, însă, n-a apreciat.

(Claxon de autobuz.)

Vin imediat, imediat...

Pe mine mă așteaptă. Mă grăbesc – e acolo cineva... nu-l cunoști... am tot așteptat să-ți spun și n-am avut curajul. De trei ani mă străduiesc să-ți spun și uite, acum simt că a sosit, în sfârșit, momentul. Ia-o ca pe un cadou de ziua ta.

M-am căsătorit. Sper că te bucuri, Victoriaș. Nu mai puteam trăi singură. Te bucuri, așa-i?

Hai să-ți spun cum ne-am întâlnit. Eram la un miting. Păcat că n-ai trăit destul să simți și tu cum e cu dragostea adevărată... s-a întâmplat așa, aproape din senin, Tovarășul vorbea de la tribuna aia uriașă, tricoloră, noi fluturam stegulețele cu foc, așa cum ne îmboldeau tovarășii de pe margine, tot mai avântat, tot mai

przełożył Szymon Wcisło ■

AMALIA BIERZE GŁĘBOKI ODDECH (fragment)

Amalia, 35 lat. Ubrana w strój ludowy, kładzie kwiaty na grobie.

Wiktorku, synku, proszę, przyniosłam ci kwiaty na urodziny. Nie gniewaj się, że w tym roku nie wpadam zbyt często. Dziś też się spieszę, jedziemy w trasę – zgadnij dokąd? Do Japonii. Mam nadzieję, że w końcu się uda, już trzy razy wyjeżdżaliśmy i zawsze nas zawracali. Za pierwszym razem przejechaliśmy prawie sto kilometrów! Za drugim ponad sto czterdzieści, a ostatnio byliśmy już nawet na granicy z Jugosławią. Nic, muszę pędzić, w autobusie czeka na mnie cały zespół. Teraz nazywamy się „Pastuszek”! Właśnie wróciliśmy z Sygietu. Zatrzymali nas w drodze do Pragi, więc daliśmy koncert w Sygocie. Widownia szalała...! Prawie jak wtedy, gdy jechaliśmy do Londynu, ale w końcu tańczyliśmy w Reszicy. Jaki tam mają piękny dom kultury, mówię ci! Prawda, może to nie Albert Hall, ale zawsze lepiej grać w kraju, dla własnego narodu. Nie? Fakt, że gdybyśmy dotarli do Londynu, to ponoć sama królowa przyszłaby się przywitać. Byłbyś ze mnie dumny, z całego zespołu tylko ja potrafię tak pięknie składać oficjalne ukłony. Towarzysz sekretarz z Reszicy jednak tego nie docenił.

(Klakson autobusu.)

Idę, już idę...

To za mną trąbią. Muszę się spieszyć – jest tam ktoś... nie znasz go... już dawno chciałam ci powiedzieć, ale nie miałam odwagi. Od trzech lat próbowałam się zmusić, żeby to zrobić i dopiero teraz poczułam, że nadszedł właściwy moment. Potraktuj to jako prezent urodzinowy.

Wysłałam za męż. Mam nadzieję, że się cieszysz, Wiktus. Już dłużej nie mogłam żyć sama. Prawda, że się cieszysz?

Opowiem ci, jak się poznaliśmy. To było na wiecu... Szkoda, że odszedłeś, zanim poznałeś, jak to jest z prawdziwą miłością... to przyszło jakoś tak nagle, jak grom z jasnego nieba, Towarzysz przemawiał z ogromnej niebiesko-żółto-czerwonej trybuny, my machaliśmy energicznie chorągiewkami, stojący z boku

aprints, uralele izbucneau tot mai des – și deodată... ceva s-a-ntâmplat. Ochii lui s-au oprit pe fusta mea plisată gri-petrol și pe bluza mea de șifon cu mâneci scurte, proaspăt spălată și călcată, albă ca laptele, pe șosetele mele trei sferturi și pe tenișii mei chinezești, noi-nouți. Am fost întotdeauna o pedantă. Și el era frumușel: înalt, ca un brad, în salopeta lui albastră, cu boneta la epolet. Pe urmă, a fost așa, ca o vrajă, am ajuns pur și simplu să strigăm în același glas. Toată lumea tăcuse, numai noi strigam la unison: cu-partidul-și-poporul-construi-vom-viitorul. Și mai departe: trăiască-trăiască-trăiască și-nflorească-republica noastră-românească. Și încă: foaie-verde-și-o lalea-cât-mi-e-dragă-țara-mea. Și uite-așa, tot scandând, am început să cântăm. Amândoi. Într-un glas. Exact același cântec. Ce coincidență, nu? Exact pe două voci. „Sculați voi oropsiți ai vieții, voi osândiți la foame sus...” Ne-am potrivit la secundă. Și, pe urmă, treptat, în liniștea aia mormântală în care tăcuse până și Tovarășul de la tribună, toată lumea de pe stadion a început să cânte după noi – și vocile noastre au devenit tot mai puternice, au cuprins Cartierul și pe urmă Orașul și țara și tot Universul răsuna de vocile noastre – și am simțit așa, un fior care m-a cuprins și care creștea odată cu fiecare respirație, respiram adânc, adânc, tot mai adânc, deci asta înseamnă să respiri cu adevărat, îmi spuneam, adânc, odată cu cântecul care mi se răspândea în tot corpul, și așa ne-am ridicat plutind peste stadion, dând din stegulețele alea tricolore ca dintr-o pereche de aripi, niște îngeri tricolori, cântând voinicește din tot sufletul. Și toți s-au înălțat odată cu noi. Îi vedeam, cu băștile lor bleumarin, cu cămășile lor albastre, descheiate la gât, cântând și ei din piepturile plesnind de sănătate, și ei, tineri, hotărâți, mii de voci, zeci de mii de voci, același glas... o armată de îngeri cu aripi uriașe, tricolore și roșii – respiram adânc, tot mai adânc, când cineva a stricat totul. Cineva striga speriat de la tribună: liniște! tăcere! liniște! ajunge! TACI!

Și dintr-o dată eram iarăși pe stadion, fluturând stegulețele, dar nu mai aveam aripi. Tovarășul vorbea, era cam nemulțumit. Pe urmă ne-am dat seama că Tovarășul era de-a dreptul supărat fiindcă zicea ceva despre disciplina de partid și noi – adică el și cu mine – eram de vină. Așa că ne-au dus într-un loc foarte întunecos pe amândoi și acolo ne-au ținut câteva luni împreună, au cam uitat de noi, de-abia dacă ne dădeau de mâncare și apă din trei în trei zile, dar nouă nu ne-a prea păsat că ne-am îndrăgostit unul de altul și am învățat împreună să respirăm. Și să tăcem. Vezi, maman nu m-a învățat asta, dar Partidul – da. Respiră adânc, zice maman – taci, zice Partidul. Respiră adânc și taci.

funkcjonariusze dodawali otuchy, machaliśmy z całych sił, pełni entuzjazmu, coraz bardziej uniesieni tą atmosferą, co rusz wznosiły się radosne okrzyki, coraz głośniejsze, coraz donioślejsze – aż nagle... coś się stało. Jego wzrok zatrzymał się na mojej plisowanej spódnicy w kolorze lekko poszarzałej niebieskiej benzy-ny, na szyfonowej bluzce z krótkim rękawem świeżo wypranej i wyprasowanej, białej jak mleko, na podkolanówkach trzy czwarte i nowiusieńkich chińskich tenisówkach. Zawsze byłam pedantką. A on był taki przystojny: wysoki jak so-sna, w błękitnym zakładowym kombinezonie, ze złożonym beretem na ramieniu. A potem – jak zaczarowani zaczęliśmy krzyżeć jednym głosem. Cały tłum stał w milczeniu, a my skandowaliśmy: *partia-z-ludem-robotniczym-jest-przyszłości-budowniczym*. I dalej: *republika-w-pomyślności niech-rozkwita-ku-radości serc-rumuńskich-i-wolności*. Albo: *listek-trawa-pęk-goździków czeka-wiosna-robotni-ków*. I tak jakoś, sylabizując wspólne hasła, zaczęliśmy nagle śpiewać. Oboje. Jednym głosem. Dokładnie tę samą piosenkę. Jaki zbieg okoliczności, nie? Dokładnie na dwa głosy. „Wyklęty, powstań ludu ziemi, powstańcie, których dręczy głód...”. Zgraliśmy się co do sekundy. I w tej grobowej ciszy, jaka ogarnęła nawet stojącego na trybunie Towarzysza, stopniowo zaczęły dołączać do nas kolejne głosy, aż po chwili śpiewał z nami cały stadion, a nasz śpiew brzmiał jeszcze potężniej, objął całą dzielnicę, całe miasto, cały kraj, cały wszechświat rozbrzmiewał dźwiękiem naszej pieśni – wtedy poczułam dreszcz, który przeszył moje ciało, i powracał jeszcze silniej z każdym kolejnym oddechem, oddycha-łismy głęboko, głębiej, coraz głębiej, mówiłam sobie, że to jest właśnie to praw-dziwe uczucie, to oddychanie, pełną piersią, do najgłębszych zakątków płuc wraz ze śpiewem, który przenika w najdalsze zakamarki naszych ciał, aż oderwaliśmy się od ziemi i unieśli nad stadionem trzepocząc trójbarwnymi chorągiewkami jak parą skrzydeł, jak trójbarwne anioły dobywające z głębi serca najśłodszy śpiew. Tłum wzbiał się razem z nami. Widzieliśmy granatowe berety młodych, zaangażowanych, ich błękitne koszule rozpięte pod szyją, słyszeliśmy śpiew płynący z tryskających zdrowiem piersi, tysiące gardeł, dziesiątki tysięcy gardeł... jeden głos. Cała armia aniołów o olbrzymich skrzydłach, trójbarwnych i czerwonych, oddychających głęboko, coraz głębiej, aż ktoś wszystko zepsuł. Ktoś wystraszo-ny krzyknął z trybuny: Spokój! Cisza! Spokój! Dostyc! MILCZEĆ!

I znów znaleźliśmy się na stadionie, machaliśmy chorągiewkami, tylko skrzydeł już nie było. Towarzysz zaczął mówić dalej, ale był jakiś niezadowolony. Po chwili uświadomiliśmy sobie, że jest naprawdę wściekły, bo akurat chciał powie-dzieć coś ważnego o partyjnej dyscyplinie, a my – znaczy on i ja – przerwaliśmy. Tak więc wywieźli nas obydwójce w bardzo ciemne miejsce i trzymali tam kilka miesięcy, prawie o nas zapomnieli, bo wodę i jedzenie dawali raz na trzy dni albo nawet rzadziej, ale nam to jakoś nie przeszkadzało, byliśmy zakochani i nauczyli-śmy się razem oddychać. Oddychać i milczeć. Widzisz, mamá mnie tego nie nauczyła, a Partia tak. Oddychaj głęboko – mówi mamá, milcz – mówi Partia. Oddychaj głęboko i milcz.

(Claxon)

Ei, trebuie să fug. Mă așteaptă. Data viitoare vin cu el, să ți-l prezint. E cam timid, da' îl aduc eu. Așa l-am dus și în luna de miere. Că dacă era după el... nici n-ar fi băgat de seamă. Chiar a doua zi după ce-am ieșit de-acolo, ne-am căsătorit și, direct de la Starea Civilă, hop! în autobuz. La mare. Noi nu ne pierdeam vremea cu fițe burgheze. Ce zici, te bucuri pentru mine? Victoraș...?!

Da, știu. Există într-adevăr niște lucruri pe care nu ți le-am mărturisit. Fiindcă nu sunt foarte importante. Iubirea e cea mai importantă. Și noi ne iubim, să știi. Iar în dragoste, sexul nu contează. Habar n-am ce contează, de fapt. Poate credința. Idealul spiritual. Respectul reciproc. Egalitatea în drepturi. Da, cred că în dragoste contează numai egalitatea în drepturi. Dar sexul? E ultimul lucru care contează.

Prima dată l-am înșelat în noaptea nunții. Cu liftierul. M-a trimis să-i cumpăr țigări. Stăteam la etajul cincisprezece al hotelului. Ne-am dat cu liftul vreo două ore. Noroc că erau vreo opt, pe două tronsoane. Țin minte și-acum... Știam că mă așteaptă și e din ce în ce mai nervos. Nu-i nimic mai groaznic decât să aștepti pe cineva și să n-ai ce fuma. Dar nici să fii tratată ca un cur de găină și să fii trimisă după țigări...

Când am ajuns înapoi în cameră, dormea. Și sforăia îngrozitor. Așa că m-am întors și m-am dat cu liftul pînă dimineața.

Pe urmă, el și-a pierdut verigheta la pocher. Mi-am petrecut noaptea cu dirijorul corului. Când a uitat de ziua mea, mi-am tras-o cu toată vocea a treia. A șasea oară a fost când el a pătat fața de masă cu cafea. Nu mai aveam încotro. Am ieșit la șosea și am făcut-o cu patru șoferi de TIR. Doi turci, doi olandezi. Cu banii, am cumpărat trei fețe de masă de satin și o tavă pentru cafea. O mai am și-acuma. Când el mi-a zis că m-am cam îngrășat, am dat o raită prin hoteluri și mi-am schimbat garderoba.

Nu i-am făcut observații niciodată, nu l-am întrebat de ce întârzie la repetiții. De ce schimbă partiturile cu vaca aia blondă, cică soprană de coloratură! E liber să facă ce dorește. Și eu la fel. Asta se cheamă egalitate în drepturi, nu?

Că proastă nu sunt. S-o creadă el că nu observ tot felul de lucruri pe care le face dinadins, ca să strice egalitatea: numără mărunțișul la restaurant, se scobește în nas, scuipe pe jos, soarbe supă, se scarpină sub burtă, are păr în nas și urechi, le ignoră pe prietenele mele, când nu mârâie la ele, folosește prosoapele până se fac negre, râgăie, se zgârcește la bacșiș, are bătăături, spune bancuri porcoase, colecționează capace de bere.

(Klakson)

O kurde, muszę lecieć. Czekają na mnie. Następnym razem przyjdę z nim, żebyście się poznali. Jest trochę nieśmiały, ale ja go przyprowadzę. Na miesiąc miodowy też sama musiałam go wyciągnąć. Gdyby to miało zależeć od niego... nawet by nie zauważył. Zaraz kiedy nas wypuścili, następnego dnia pobraliśmy się i prosto z urzędu, hop! do autobusu. Nad morze. Nie traciliśmy nigdy czasu na burżujskie głupoty. I co, cieszysz się z mojego szczęścia? Wiktorku...?!

Tak, wiem. Są rzeczy, o których ci nie mówiłam. I tak nie są szczególnie istotne. Najważniejsza jest miłość. My się kochamy. A w miłości seks nie ma znaczenia. Tak naprawdę, nie wiem, co ma. Może wierność. Duchowy ideał. Wzajemny szacunek. Równouprawnienie. Tak, myślę, że w miłości tylko równouprawnienie jest ważne. A seks? To ostatnia rzecz, która może mieć jakąś wartość.

Pierwszy raz zdradziłam go w noc poślubną. Z windziarzem. Wysłał mnie po papierosy. Mieszkaliśmy w hotelu na piętnastym piętrze. Windziarz woził mnie bite dwie godziny. Na szczęście hotel miał dwa skrzydła i wind było więcej. Nigdy tego nie zapomnę... Wiedziałam, że na mnie czeka, i że denerwuje się coraz bardziej. Kiedy na kogoś czekasz i nie możesz zapalić, myślisz, że nic gorszego nie może cię spotkać. Podobnie jak wtedy, gdy ktoś traktuje cię jak szmatę i w noc poślubną wysyła po papierosy...

Kiedy wróciłam do pokoju, on spał. I przeraźliwie chrapał. Wyszłam więc i jeździłam windą do rana.

Potem przegrał obrączkę w pokera. Spędziłam noc z kierownikiem chóru. Kiedy zapomniał o moich urodzinach, puściłam się po raz trzeci, na całego. Szósty raz był wtedy, kiedy wylał kawę na obrus. Nie miałam innego wyjścia. Wyszłam na obwodnicę i zrobiłam to z czterema kierowcami tirów. Dwoma Turkami, dwoma Holendrami. Za pieniądze kupiłam trzy satynowe obrusy i nowy serwis. Mam go do dziś. Gdy powiedział, że chyba trochę przytyłam, zrobiłam rundę po hotelach i wymieniłam sobie całą garderobę.

Nigdy nie robiłam mu uwag, nie pytałam, dlaczego się spóźnia na próby. Dlaczego wymienia się partyturą z tą blond krową – sopranistką z bogatą... koloraturą! Może robić, na co ma ochotę. Ja też. To się nazywa równouprawnienie, no nie?

Nie jestem głupia. Niech sobie myśli, że nie zauważam tych wszystkich rzeczy, które robi naumyślnie, żeby popsuć równouprawnienie: ostentacyjnie liczy drobne w restauracji, dłubie w nosie, pluje na podłogę, siorbie zupe, drabie się pod brzuchem, ma włosy w nosie i w uszach, ignoruje moje przyjaciółki, kiedy im nie dogaduje, ręcznik wymienia, jak już jest zupełnie czarny, zawsze ma czkawkę, skąpi, kiedy trzeba dać napiwek, ma odciski, mówi świńskie żarty, zbiera kapsle.

După o vreme, am fost nevoită să elaborez un sistem destul de simplu de observație, evidență și descărcare. Am întotdeauna un carnetel la mine și, după fiecare greșeală, îmi notez punctele. Uite-l aici... Să alegem o lună, la întâmplare. Am găsit! Martie 1981. Uite! Noroi pe covor: 5 puncte. Mătreață: 8 puncte. Zice că Niculina are picioare frumoase – 13 puncte. Zice că mai are și... altceva... 25 de puncte. Pleacă trei zile și nu dă telefon acasă: 4 puncte. Cum se adună 17 puncte, cum ies la șosea. Uneori trebuie să muncesc mai multe zile pentru deplina egalitate a sexelor, așa cum scrie în documentele de partid și de stat. Ei, mai fac și reduceri, în zilele de sărbătoare: 23 August, Ziua Republicii... de 1 Mai. Trebuie să fiu foarte atentă să fim egali. E destul de greu să ții pasul cu el, da' nu mă plâng. Încă mă descurc destul de bine.

(Claxon lung de mașină)

Mă cheamă. Gata. Mă duc, puiul mamei, nu știu când o să mai pot veni. Spune-i la mamei, când o vezi, că am făcut progrese. Pot să respir așa de adânc încât, de cele mai multe ori, o respirație pe zi îmi ajunge. În rest – tac. Ți-ar fi ajuns și ție, Victoraș, dacă m-ai fi ascultat și n-ai fi vrut neapărat să respiri fără să taci. Să plutești de pe un mal al Dunării pe celălalt, pe urmă deasupra Iugoslaviei, până la Viena, Paris, la unchiu-tău, Vitea, marele balerin – nemernicu' ăla care a fugit și ne-a lăsat singuri. Am auzit că acum nu-și mai spune Vitka, ci Victorr. Auzi – Victorr... N-ai avut noroc, te-au atins în aripă și te-au doborât aproape de Belgrad. Bietul meu îngerăș...

(Claxon)

Am fugit, dragu' mamei, că mă așteaptă. Multe complimente pe-acolo, sărut-o pe mamei și aveți grijă pe unde zburați. Vin, vin... gata – trebuie să plec. Japonia mă așteaptă – vin acum, vin, vin... acuma, acum... vin...

Po pewnym czasie poczułam, że muszę opracować prosty system obserwacji, rejestracji i wyładowywania emocji. Od tej pory zawsze mam przy sobie notes i po każdej wpadce dopisuję punkty. Patrz tutaj... Wybierzmy miesiąc, pierwszy z brzegu. O, na przykład! Marzec '81. Spójrz! Błoto na dywanie: 5 punktów. Łupież: 8 punktów. Mówi, że Niculina ma ładne nogi: 13 punktów. Mówi, że ma też... jeszcze coś...: 25 punktów. Wychodzi z domu i nie odzywa się przez trzy dni: 4 punkty. Jak zbierze 17 punktów, idę w teren. Czasem muszę pracować przez wiele dni dla zapewnienia równouprawnienia płci, co jest zresztą zgodne z dokumentami partyjnymi i państwowymi. Żeby nie było, robię też promocje, w dni świąteczne: 23 sierpnia, w Dzień Republiki, na 1 maja. Muszę być bardzo dokładna, żebyśmy mogli być równi. Nie jest łatwo dotrzymać mu kroku, ale nie narzekam. Jak na razie radzę sobie całkiem dobrze.

(Długi klakson)

Wołają mnie. Uciekam. Idę, syneczku, nie wiem, kiedy znów będę mogła przyjść. Powiedz babci, że robię postępy. Potrafię oddychać tak głęboko, że najczęściej, wystarczy mi jeden oddech dziennie. Poza tym – milczę. Wystarczyłby i Tobie, Wiktoreczku, gdybyś mnie posłuchał i nie chciał koniecznie oddychać i mówić jednocześnie, nie chciał unieść się, przelecieć Dunaj, na drugi brzeg, potem nad Jugosławią do Wiednia, do Paryża, do wujka Witii, wielkiego baletnika, tego łajdaka, który uciekł i zostawił nas samych. Słyszałam, że już nie nazywa się Witka, tylko Victorr. Słyszysz – Victorr... Nie miałeś szczęścia, złapali cię za skrzydło i dopadli pod Belgradem. Mój biedny aniołku...

(Klakson)

Już mnie nie ma, skarbie. Ukłony dla wszystkich tam u was, ucałuj babcię i uważajcie, gdzie latacie. Idę, już idę... – muszę pędzić. Japonia czeka – już idę, idę... już, już... idę...